Any segon.-II.ª Epoca - N.º 28

Dissabte 10 Maig de 1924

Justícia Social

15 cts.

SETMANARI SOCIALISTA

Redacció: Pi, 11 . - BARCELONA

Ara és l'hora de la suprema Englantina!

GABRIEL ALOMAR.

Aquest número ha passat per la censura

No val a badar.

Plau-nos de reproduir aquest editorial de «La Publicitat» del diumenge darrer:

Cap on bufa el vent de l'Esperit

Un personatge polític anglès, Mr. Stanley Baldwin, té un fill treballista. Un altre personatge polític anglès, Lord Curzon, té un gendre que també és treballista. A la Gran Bretanya d'avui són freqüents els casos de fills, gendres, nebots i germans petits que pertanyen al Partit del Treball, a despit de la significació burgesa dels pares, sogres, oncles i germans grans respectius.

Els casos de Mr. Oliver Baldwin, de Mr. Oswald Mosles (que és el casat amb una filla de Lord Curzon) i els altres nombrosos casos semblants, són interessants, no sols en llur aspecte particular, sinó com a senyals de la direcció del vent de l'Esperit a la Gran Bretanya. Quan en un país abunden els fills socialistes de pares conservadors o lliberals, i no troben en proporció aproximada fills conservadors o lliberals de pares socialistes, senyal que el vent de l'Esperit bufa en la direcció del socialisme. Aquests contrastos familiars demostren amb una claretat colpidora que la generació nova ha entrat per un camí diferent, o almenys més accentuat, del que seguia la generació anterior. Això vol dir que a la Gran Bretanya els antics partits burgesos van a la posta, i que l'esdevenidor és del partit obrer.

No és pas la Gran Bretanya l'únic país on veiem senyals per l'estil. En altres llocs és fàcil de constatar així mateix el fet que la generació més jove deixa enrera, pels sentiments i per idees, les generacions anteriors. De pares d'idees diverses — blanques, vermelles, grises, negres i fins incolores — surten amb extraordinària freqüència fills que coincideixén en un ideal determinat. Es el senyal d'un tomb en el camí de la història d'una nació.

Quan això passa, l'ideal dels joves té la victòria segura, una mica més aviat o una mica més tard. Cada dia minva en el país el nombre dels adversaris d'aquest ideal, i dels que el senten només tímidament. I cada dia creix el nombre dels que el senten amb la força combinada de l'entusiasme i de la joventut.

Les xifres dels resultats electorals, si són autèntiques i corresponen a indrets de plena ciutadania, ens donen l'estat present de l'opinió d'un poble. El fenomen familiar que comentem ens anticipa l'estat futur. I aquesta futuritat té encara més valor que l'actualitat. En certes hores la direcció que porta el vent de l'Esperit és un fet essencial en la previsió del temps històric. Compareu, en un moment donat, les idees de pares i fills, de sogres i gendres, d'oncles i nebots, i sabreu cap on bufa aquest vent miraculs óque anuncia el demà.

ELS NEGOCIS I LA POLÍTICA

La S. E. d'I. i T. E.

Es precís que parlem, encara que sigui breument, de la «Sociedad Española de Industrias y Tracción Eléctrica», car entenem que si prosperen els propòsits d'aquesta empresa, el seu funcionament marcarà una verdadera època dintre de l'economia espanyola.

Es tracta d'una empresa amb capital nordamericà i anglès que té uns projectes fantàstics. Explotacions mineres, ferrocarrils, electrificació, indústries metal·lúrgiques, etc. Una cosa de somnis que podria capgirar el país, però que no passarà de somnis.

Aquesta empresa, per a portar a cap els seus propòsits, demana a l'Estat un aval per la quantitat de 3.000.000.000 de pessetes; exempció de pagar tributs de cap mena; facultat d'importar sense pagar drets de duana tot el material que cregui convenient, demés de totes les aventatges que la llei atorga a les indústries espanyoles.

La protecció que es dona a aquesta empresa estrangera mai s'havia ni tan sols demanat per cap indústria del país.

Segons opinió d'un financier, si s'arriba a otorgar la concessió sol·licitada ens trobarem en un cas d'intervenció estrangera, i les ambaixades governaran el país. Espanya fóra pels anglesos, car Anglaterra podria donar feina al seu milió d'obrers que avui no en tenen.

Entre altres compensacions, l'empresa esmentada ofereix col·locació a 2.000 oficials excedents de l'exèrcit.

El nostre propòsit d'ésser preus no ens permet explicar aquest afer amb l'extensió que caldria. Per acabar direm que en la S. E. d'I. i T. E. hi figura com a gestor del negoci un senyor que es diu Pedraza de la Pascua, ja conegut pels seus èxits desgraciats, l'ex-governador de Barcelona Juli Amado i altres.

CONTRA LES BARRAQUES DE BARCELONA

L'acte de l'Ateneu

Com deiem en el nostre número anterior la manca d'espai ens ha obligat a ajornar fins avui el parlar de l'acte que tingué lloc el dia 27 del darrer a l'Ateneu Barceloní, amb el fi de coordinar la campanya iniciada pel Dr. Mira damunt les planes de JUSTICIA SOCIAL, contra les barraques urbanes.

De la importància excepcional que assolí aquell acte se'n va fer ressó oportunament la premsa diaria, per això ens limitarem a exposar breument alguns punts de vista que assenyalaren els oradors que hi prengueren part.

El Dr. Muntanyà parlà de la veritable trascendència del problema de la vivenda i de la necessitat de fer desaparèixer els nuclis de barraques que s'han anat construint pels voltants de la ciutat. Digué que per a la solució del problema podia organitzar-se un Patronat amb la cooperació de les grans entitats barcelonines i l'Ajuntament per tal de construir un nombre suficient d'habitacions per a aquesta massa obrera que avui es troba en la necessitat de viure en vertaders focus de misèria. Però aquesta solució, feu constar, sols podrà tenir èxit realitzant una obra de conjunt, la magnitut del problema condemnaria a la eixorquia qualsevol empresa particular.

El Dr. Mira feu dependre la solució del problema de dos factors principals. L'un és el corrent immigratori, que en aquets darrers temps ha assolit proporcions extraordinaries, degut a les obres públiques que es porten a cap a la nostra ciutat, i que és d'esperar que minvarà quan arribin c son terme els treballs que realitzen les empreses dels dos Metropolitans i la Exposició de Montjuich. L'altre factor és el relatiu a les noves construccions a bon preu.

Palesà també el Dr. Mira la necessitat que les construccions humils fossin tan sols de lloguer, no permetent que a les mateixes hi haguessin malalts, els quals haurien d'esser recollits en hospitals que s'haurien de crear.

El Dr, Aguadé va fer algunes atinades consideracions sobre el caire moral del problema, a la solució del qual s'hi aposava el propietari. Contra l'egoisme del burgès cal que es faci sentir la veu de l'organització obrera.

Recordà que l'Ajuntament anterior al Directori votà deu milions de pessetes per a la construcció de cases barates. Després poca cosa s'ha fet, per a solucionar aquesta qüestió vergonyosa. Exposà la necessitat de la creació d'un Patronat que actués mancomunadament amb l'Ajuntament, cercant aquests ingressos mitjançant arbitris sobre bens sumptuaris, solars, etc. Les vivendes que es creessin caldria que dintre el tò humil reunissin totes les condicions de higiene, bon gust i solidesa.

Acabà dient que per anar a la solució calia l'esforç dels obrers, car en aquest afer, com en els demés, no podien esperar que el burgès, expontàniament es preocupés de les necessitats del poble. Assenyalà que el primer pas per arribar a un arranjament pràctic del problema podria consistir en una Assemblea de grans entitats convocada per la Unió Socialista de Catalunya de la qual n'hauría de sortir la creació d'un Patronat amb la doble missió de construir noves vivendes, i de destruir les que són un perill constant per la salut dels obrers que es veuen condemnats a habitar-les.

CRONICA HEBDOMADARIA

Política internacional

Les reparacions alemanyes

Extractada la primera part del raport de la primera Comissió de tècnics, el lector coneix ja el pla pel qual es considera que Alemanya podrà fer efectives les reparacions previstes en el Tractat de Versalles. La segona part d'aquest informe és per nosaltres tan interessant com la primera, car constitueix la justificació del pla i el comentari raonat i erudit a la situació interior d'Alemània i a les seves possibilitats econòmiques.

Estudiada la situació monetària i establerta la necessitat d'augmentar la circulació amb la Banca d'emissió projectada a l'objecte de atendre les necessitats del canvi, estudia les càrregues d'Alemanya per a establir el principi d'equivalència amb respecte a les de les nacions aliades. Confessen els tècnics que si bé aquest principi és moralment inatacable, és, però, extremadament difícil traduir-lo en xifres que serveixin de base a una solució pràctica. El pressupost alemany ofereix la doble ventatja de tenir gaire bé anul·lades les despeses d'exèrcit i armament i d'haver virtualment desaparescut el deute públic. De primer entuvi sembla natural que aquestes càrregues podrien ésser substituïdes per les reparacions, però és evident que el diner que s'extreu dels contribuients per a pagar les obligacions d'un deute interior i que, per conseqüent, torna a mans dels propis contribuients, no tan sols multiplica la riquesa, la movilitza i la difon, sinó que és susceptible de soportar taxes, tot el qual és distint i impracticable quan es tracta d'un deute estranger.

Per això les dificultats d'ordre polític, econòmic i psicològic que presenta el problema, aconsellen fer el càlcul a base de tant per habitant considerant un «mínimum d'existència». Posada Alemanya en condicions de prosseguir el seu normal desenrotllament no li ha d'ésser difícil oferir un rendiment per habitant específicament igual al de la Gran Bretanya i establir dintre de ço que és possible l'equivalència de càrregues contributives.

La distribució interior d'aqueixes càrregues implica un sistema fiscal més equitatiu que el que s'ha seguit fins ara. La inflació monetària és, com ja sabem, un procediment de recaptació altament favorable a les classes riques, terratinents i industrials en particular. Però l'anàlissi que fan els técnics dels impostos existents a Alemanya i les tarifes que regeixen llur aplicació, delaten una situació d'excepcional privilegi en favor dels rics, comparada només amb la dels rics de França, Gran Bretanya i Bèlgica. Es, doncs, convenient modificar el sistema d'impostos per a nodrir el pressupost de reparacions, i també que aquests impostos s'apliquin en escala progressiva i que, en general, s'augmentin.

El restant d'aquest informe dels tècnics i els anexes són altament interesant i plens de solucions pràctiques, però nosattres hem volgut destacar especialnent la part moral del projecte, la qual pot resumir-se així: Alemanya no pot refusar satisfer les reparacions exigides en el Tractat de Versailles si per a cumplir no requereix un esforç major ni de més durada que el que soporten els altres països. La base sòlida de l'informe és aquesta: equivalència de càrregues contributives; major aportament de les classes riques d'Alemanya al fons de reparacions. Si es té en compte que Alemanya fou la principal causant de la guerra i que, de més, fou vençuda, no pot demanar-se major justícia ni més benignitat.

Altra part feliç del pla és unir el cumpliment de les reparacions amb el pla de reconstitució econòmica i senyalar com a cosa fonamental el respecte a l'unitat i llibertat política i econòmica d'Alemanya, ço que suposa la reintegració de la Rhenania i la Ruhr i que Alemanya pugui, sense restriccions, tenir accés al mercat mondial. Forçosament un plan com aquest havia de prosperar i no ha de sorpendre que hagi sigut acceptat per totes les potències interessades, cansades ja de viure en la ficció i de sofrir els quantiosos perjudicis que de tan falsa situació es derivaven constantment.

L'informe de la segona Comissió de tècnics és breu i es concreta à justificar els càlculs que figuren en els tres anexes que són: I. Capital alemany a l'estranger en 1914. II. Periode de guerra. III. Periode de post-guerra. Com sigui que la exactitud ni l'aproximació no podia garantir-se per les mil formes secretes que ofereixen les operacions financieres en períodes de perill o de pànic, s'ha pres per base el volum conegut i comprovat de riquesa alemanya a l'estranger en 1914 i s'han seguit les alteracions sofertes pel periode de guerra i de post guerra, compensant els excedents i pèrdues, requisicions, segrestacions, liquidacions, vendes, etcètera, etc. El resultat aproximat és un saldo a favor d'Alemanya de una xifra que oscil·la entre 5.700 i 7.800 milions de marks or i que, per a donar-li estabilitat, la fixen els experts en 6.750 milions de marks or.

Encara que no estiguem en possessió d'elements de judici, tenim l'aprensió de que aquest saldo és calculat amb moderació excessiva. Trobem en el primer informe que les divises estrangeres en possessió dels alemanys es calcula en 1.200 milions de marks or, i en l'informe de la segona Comissió de tècnics, la propietat dels estrangers dintre d'Alemanya és calculada en 1.500 milions de marks or. Al nostre humil entendre l'experiència demostrarà en l'avenir que la primera xifra ha sigut calculada excessivament baixa i que la segona resultarà en gran part fictícia.

Encara qne tingui l'apariència de una *boutade*, volem tenir per dit que Alemanya ha sapigut aprofitar-se excepcionalment del poder dels dèbils ço que en l'economia suposa adaptar la pròpia actitud a l'esforç dels altres i assumir formes parasitàries de tan oculta com positiva eficàcia. Comprenem que els tècnics no podien intercalar certes equacions en un treball pràctic i contundent i que la necessitat de desfer el nus i rependre la vida normal d'Europa els hagi inclinat a la munificència. Però la sagacitat del dèbil es reflexarà igualment el dia que es posi en pràctica el plan dels tècnics. Ells hauran quedat bé perquè en començar llur treball declaren que parteixen del supòsit de l'absoluta bona fè d'Alemanya. Els britànics i els americans, avesats a viure en l'opulència, desconeixen el valor i l'utilitat de la traició sistemàtica. Precisament per això, l'informe dels tècnics és, per damunt de tot, un document de un gran valor moral.

M. Serra i Moret

Ens és impossible publicar un article que teniem escrit sobre l'indult d'en Joan Bta. Acher, i un editorial relatiu al litigi entre el Consell de la Mancomunitat i uns professors de la Universitat Industrial, treballadors intel·lectuals i companys nostres.

L'alta cultura i el poble

Quin concepte deu de tenir el poble de la que pomposament es diu alta cultura?—Què en pensa el poble de l'alta cultura? Què se li representa quan llegeix aquests dos mots com indissolublent casats? Que creu qué pot ésser aquesta formidable unió d'un adjectiu i un substantiu?

L'alta cultura, seria potser un especialíssim privilegi?—Es un privilegi, sortosament mancat de totes les malures i injustícies inherents a tot privilegi per petit que sigui. I el més petit, homes d'avui, és tan insuportable, que si només quedés, el dia de demà, aquest, el més petit precisament, pesaria tant en l'ànima lliure com la suma de tots els altres. Un petit privilegi—no acordat per natural Heu's aquí la llevor nefandament esponerosa i fecunda de tota una nova i més dura social injustícia.

Però aquest privilegi que representa l'alta cultura, no és un privilegi que confereixi extraordinaris poders, ni autoritats perniciosos, ni irritants dominis. Tampoc és ja un privilegi exclussiu a una sola classe o a una casta. I quasi no influeix sinó indirectament en els imminents i pràctics afers d'un poble.

L'alta cultura, potser més que creació és una imatge profunda i viva de la valor intel·lectual d'un poble, de la densitat de la civilització. L'alta cultura és com la darrera valoració de la corba mental actual d'un poble qualsevulla. Tant més completa i complexa és aquesta valoració, tant més avençat és el poble que la posseeix.—No obstant,—és possible, preguntar si l'alta cultura, precisament per alta, no exclouria al poble? Existiria així com una infranquejable barrera entre el poble i l'alta cultura? Es pensable un poble podent gaudir de l'alta cultura dels seus homes millor dotats? En el negatiu cas,—com suporta, com permet el poble l'alta cultura? quin benefici n'extreu?—Per qué la necessita el poble l'alta cultura,—aquesta rara flor? o per a precisar amb diàfana claredat: si el poble no pot gaudir de l'alta cultura, quina justificació humana té aquesta gran cultura inassolible a la majoria?

Així, i amb molta menys de netedat reflexionaven els primitius cristians. I així encara han reflexionat els fanàtics de tots els temps.—Amb aquest criteri, foren derruïdes innombrables obres mestres paganes i destruiren els barbres maravelles que no sabien capir, ni gaudir. Aquella furia iconoclasta i destructora, en veritat, no millorà ni enriquí mentalment als pràctics, però infligí una irreparable pèrdua a la humanitat.

En posar-nos com fan els exaltats, aquestes questions d'una faisó tan falaç com simplista ens exposem, no solament a una dolorosa i evidentíssima pèrdua —que no som en mesura de compensar,—sinó, el que és pitjor, donem verament un pas enrera en el anhelat camí de l'alliberació. Es una pobra i desesperada venjança aquesta de destruir el que no es compren o no es sent. Tan se valdria privarnos de l'electricitat, amb el pretext de que no s'en parla en la Biblia o ignorem la seva natura d'aquest fenòmen avantatjós a l'home.

L'alta cultura és necessària, cal. Altrament no fóra l'obra laboriosa dels homes millor utillats intel·lectualment. I aquests homes, no brollen precisament d'una casta o d'una raça donada: no són fabricables a posta; no són el patrimoni d'admirades classes o de les que detenten el poder. Mes aviat, és tot el contrari. Els homes creadors de l'alta cultura, com els que només posseeixen una cultura promig, com tots els altres, són fills del poble. Hi ha tres coses que tot el poder i tota la voluntat i tota la riquesa dels homes no poden crear en un altre o per un altre: salut, bellesa i geni. L'alta cultura sempre serà creada pel geni o pel talent extraordinari. Els demés homes, no poden res més que ésser-ne els espectadors conscients o els que, incomprenent-la s'en aprofiten. I en aquestes condicions es troben tots els homes que no fan l'alta cultura, ens hi trobem tot.

Quin fóra nostre veritable deure doncs? Quin fóra ensems el deure dels creadors de l'alta cultura?—No fa gaire, oint les conferències sobre filologia clàssica de Mr. Malye ho pensavem. Caldria que una futura societat aquests homes fossin a cobert de l'angunia de les materials preocupacions. Caldria que aquests homes extraordinaris comptessin sempre amb l'ajut del poble i se'ls permetés aquell diví lleure, sense el qual no és possible pensar ni crear.

Però caldria també, pue el poble tingués una suficient normal cultura, per a seguir les idees d'aquells homes sense excessiva error. Perquè com més en contacte o més encertadament fossin vora del poble aquests homes extraordinaris, i amb més clara extensió, més probabilitats existirien de desvetllar vocacions, que sovint, moren inconegudes de son propi possessor. (Es clar, que en certes especialitzacions i en certs caires d'especialització això és gaire bé pràcticament impossible. Peró una aspiració a alta cultura crea una necessitat d'altra cultura, que es tradueix en fets, més tard).

I sense cultura a l'abast de tothom, sense profunda cultura i sense comptar amb homes que creen l'alta cultura,—com podrem construir mai res de durador, com renovarem la societat, com, amb quins fonaments realitzarem aquella magnífica revolució social que millorará la condició de l'home damunt la terra?

Cristòfor de Domènec

Març 1924.

Els germans siamesos

per Tristan Bernard

Tots havem après de memòria aquella faula de La Fontaine, en la qual un vell agegut en son llit de mort, aconsella als seus fills que estiguin sempre ben units si volen reeixir en la vida.

Aqui pot anar més a mida aquesta recomenació que a dos germans siamesos (1), que mentre romanen junts es poden fer fins a cent-cinquanta francs diaris, en un circ i si provessin de separar-se guanyarien escassament trenta sous cada un escribint adresses en una casa d'anuncis?

A Londres, jo en vaig conèixer dos d'aquests bessons units, anomenats popularment *germans siamesos* i científicament *xiphòpags*. Edward-Edmund tenien una fortuna que déu-ni-dò, la qual cosa els va estalviar de mostrar-se pel món com a fenòmens.

Edward era nat a Manxester, fa vint-i-cinc anys.

Edmund també era nat a Manxester, per llà la mateixa època.

Quan eren mainada s'assemblaven d'una manera extraordinària. Fins a tal punt, que les persones que no es distingien prou bé la dreta de l'esquerra no arribàven pas a conèixer quin era l'un i quin l'altre.

Emperò, amb els anys, unes diferències morals força remarcables els va fer palesos. Edward tenia gustos seriosos i l'estudi era el seu plaer; Edmund tenia instints populars. A aquest només el feia feliç el barrejar-se amb les gents de les tabernes. I el malaurat Edward, amb el seu llibre sota l'aixella, es veia obligat a seguir a Edmund a tots els seus cataus. I quan Edmund tornava un xic borratxó, Edward, sofocat de vergonya, havia de fer totes les giragonses amb ell per no punyir-se l'espinada.

Edward va esdevenir un erudit admirable. Però no el varen poder convidar molt de temps als banquets de les Societats de savis, perquè l'ordinari Edmund de seguida començava a contar aquelles històries obscenes que la gent venerable les guarda per quan s'ha acabat l'àpat.

L'any passat, Edward demanà la mà d'una noia bella i rica. El maridatge es va realitzar amb una gran pompa. Hom va haver de convidar-hi a Edmund, que es va mostrar força conforme durant la cerimònia. Semblava que la seva cunyada li feia una mica de respecte. En sortir de l'església, la muller d'Edward, Edward, Edmund i la dama d'honor de la muller d'Edmund, anaven tots quatre de rengle, entre l'admiració de tothom.

Edmund, en la nit de nuvis va portàr-se molt respectuós i molt discret. Es va adormir tot seguit i l'endemà es despertà tard. Durant la lluna de mel del seu germà no bevia tant, mesurava les paraules i es vestia més correctament.

La jove — m'he oblidat de dir-vos que es deia Cecília, no és cert? — va exercir damuut d'Edmund una gran influència... Al cap d'un quant temps, es varen introduir unes relacions culpables entre Cecília i el pèrfid Edmund.

Passaren sis mesos. Edward no s'adonà de res.

Al cap-de-vall es va saber, però.

Edward trobà unes lletres en un calaix mal tancat, i es va convèncer d'una manera fatal que la seva dona i el seu germà l'enganyaven cada dia.

Què calia fer?

Batre's en un duel amb Edmund no era gaire conforme a les costums angleses. La lluita amb pistola a vin-i-cinc passos no era possible, ni amb espasa tampoc, havent-hi el contacte inevitable dels dos cossos.

I si el matés, al seu germà? Podria continuar l'existència amb la seva muller? Sempre el cadàver pel mig!

Va fer venir a la Cecília:

— Des d'avui no profanareu més el domicili conjugal. Aneu-vos-en.

— Com volgueu — va dir ella.

— Com vulguis — va dir Edmund. — Jo l'acompanyo.

El marit el va haver de seguir.

Edmund posà a Cecília un piset molt bufó i elegant. I com que tot es va arreglar entre els *xiphòpags*, ara viuen tots tres molt feliços.

J. R. i T., trad.

(1) S'anomenen *germans siamesos*, els bessons que neixen amb els cossos units inseparablement.

Puntualitzant

Després del comentari que fem en altre lloc a un article del nostre estimat col·lega «Solidaridad Obrera» del diumenge passat (1), ens trobem bon xic perplexes per a correspondre tan atentament com voldriem, en el mateix to amical i mesurat, a les al·lusions que en el davantal del dissabte darrer—amb vuit dies de retraç—eren fetes al nostre editorial de la setmana antarior, encara que sense esmentar el nom de JUSTICIA SOCIAL.

Amb la millor bona voluntat del món, hem llegit i rellegit de referència i, en veritat, no sabem com posar-nos-hi, puix entre les múltiples sucoses coses que s'hi diuen i les que se'ns hi fan dir, poc li manca per a que s'hi toquin tots els temes humans i divins, i fins alguns més, com diria aquell magne esperit traullaire de Voltaire.

La nostra innata modèstia ens fa declarar—parlant amb el cor a la mà—que la tasca que ens cau al damunt està més enllà de les nostres forces. Començant pel mateix títol, hi ha en el davantal esmentat més d'una insinuació totalment impenetrable per les eines esmoçades de la nostra limitada comprensió. Així, per exemple, no comprenem —com allí es diu—que un gest d'altivesa pugui mai constituir cap «solidaritat ennoblidora». Més desconcertats quedem encara quan el company exclama sibilíticament que si es profunditzés sobre les causes de la crisi de l'organització obrera podria llençar-nos, amb ventatge, la pilota a la nostra teulada! Ignorem absolutament amb allò que s'esdevindria si el dit anàlisi fos fet; sabem, només, que l'amable articulista hi perdria la pilota.

Mai no havem pretès, com suposa el company, que tots els malastres que pesen damunt la classe treballadora pervinguin de l'apoliticisme, ni mai no havem assimilat la política a l'anecdòtic exercici del dret electoral. Havem parlat sempre de la política en el sentit més noble i elevat, com d'aquella essència única que pot infondre un contingut ideal a les actuacions col·lectives, transmutant en humà solidarisme les instintives sol·licitacions egolàtriques de la secta o de l'estament, elevant a la suprema dignitat d'universal ciutadania l'esperit inicialment esquerp, rezelós i endosmòtic de les pures reivindicacions de classe.

Què feren els milions d'obrers partidaris del sufragi per a impedir la guerra?, ens és preguntat, poc menys com si nosaltres havéssim estat els envaidors de Bèlgica. Doncs ja us ho direm: un malaurat paper. Voleu dir-nos, però, si en aquelles hores els obrers apolítics es cobriren de glòria?

No creiem haver posat mai com a model d'esperit obrerista el dels estols de la social-democràcia alemanya d'abans de la guerra. Ningú, però, que conegui les formidables creacions positives del proletariat alemany podrà comparar amb la seva, la nostra organització primaria, informe i atomitzada. Malament estaven ells aleshores. Molt pitjor estem nosaltres encara.

Quan el feixisme italià, és que en el seu adveniment no hi tingueren bona part de culpa les precipitacions poc mesurades dels extremistes que no havien sabut valorar adequadament la empenta dels elements conservadors?

Dèiem nosaltres: La individualitat que no es manifesta amb vigoria, pert el reconeixement dels seus atributs. La col·lectivitat en informe estat gregari, mancada de franques volicions dignament expressades, pert el reconeixement de la seva personalitat. I se'ns fa dir, que per a asseure's a la taula de la llibertat els pobles han de resignar la seva voluntat en els seus diputats! Era el contrari el que voliem dir. Ara, que ignorem quins siguin aquests pobles que per a asseure's-hi hagin sabut obrir-se pas a cops de colze, com creiem que convindria fer més d'una volta.

Una al·lusió clara contra l'apoliticisme hi havia, certament, a la fi del nostre editorial, però, en el seu conjunt, era vers un altre indret on adreçavem, sense intent de ferir, les sagetes despuntades de la nostra mansoia ironia. El tema de l'apoliticisme radical i contradictori d'alguns dels guiadors de l'obrerisme català mereix un més extens comentari. Ja el farem.

Expressem avui només, amicalment i sense cap plany, un anhel fervent. No demanem major bona fe en els qui ens facin l'honor d'ocupar-se de les nostrea idees. Aspirem, només, a ésser llegits amb l'atenció que creiem merèixer, i amb una noble voluntat d'interpretar com cal el nostre pensament.

(1) Sobrant de la setmana darrera

=::=

ECOS I COMENTARIS

Els nostres companys tenen raó

«Solidaridad Obrera» del dia 2 de maig, escrivia amb lletra grossa en una de les capçaleres la síntesi següent:

«En los acontecimientos públicos, el proletariado ha de jugar un papel activo y no asistir impasible a su desarrollo.»

Molt ens plau registrar les coincidències cada dia majors entre l'organ de la C. N. del T. i la nostra ideologia, puix no podem suposar ni per un moment que coses d'aquest abast siguin escrites a la babalà.

Fam a Alemanya

El secretariat llatí del S. O. I. (Socors Obrer Internacional) ens ha tramès la edició francesa del seu butlletí de propaganda «Famine en Allemagne», que veu la llum a París.

El S. O. I. no creu que la fam que pateixen avui tants d'obrers alemanys pugui atribuir-se a inevitables esdeveniments catastròfics, sinó que ha estat conscientment preparada per a amorrear la força política de la classe obrera alemanya, considerada com el sol aguant seriós de la República, de l'esperit democràtic i de la pau europea.

Els obrers alemanys es debaten en una miséria terrible. Més de cinc milions de treballadors estan afectats pels aturs de feina, totals o parcials, i els que treballen, guanyant gairebé la meitat del que rebien l'any 1914, han de fer front a unes condicions de vida tres o quatre vegades més cara que abans de la guerra.

La subscripció iniciada per JUSTICIA SOCIAL per l'obra d'ajut internacional continua oberta a la nostra Redacció. Com més el proletariat i l'intel·lectualitat lliberal d'Alemània es sentiran sostinguts, més contribuirem a assentar els fonaments de la Europa pacificada.

Al marge d'un article

En el nostre número anterior inseriem un article titulat «L'Angel Pestaña defineix una posició interessant» en el qual en parlar de la possible creació d'un front únic obrer com a base de futures actuacions ciutadanes, es recordaven els errors que feren esdevenir eixorcs alguns moviments com els de la Solidaritat Catalana, la Unió Federal Nacionalista Republicana, la Conjunció Republicana Socialista i l'Assemblea de Parlamentaris. Aquesta relació no quedava completa, així ens ho fa notar un dels nostres lectors, assenyalant-nos el fracàs del Bloc Republicà Català. Efectivament, cal tenir també molt present les causes de la desaparició d'aquest partit, molt especialment en aquests moments, que s'està forjant una nova consciència lliberal, que rep impulsos d'alguns dels homes més significats que figuraren en aquella extingida agrupació.

Pluja de pergamins

Sembla que amb motiu del pròxim viatge regi a Barcelona seran atorgats alguns comtats, marquesats, baronies i altres titols a diverses personalitats que es distingeixen per la seva opulència i pels sentiments monàrquics.

Nosaltres diem: bon profit.

Els partits que es fan i es desfan.

Córrer amb insistència el rumor de que la N. M. N. es disol; passant els seus elements a formar, de comú acord, dos nous partits: la Unión Patriótica Española i la Acción Democrática Española. Això té un objecte molt clar: en els districtes caracteritzats pels seus corrents reaccionaris actuaran els homes de la U. P. E., i en aquells altres districtes marcadament democràtics i fins si voleu republicans, intentaran fer-hi sort els homes de la A. D. E. No fóra pas la primera vegada que els republicans catalans — sobretot en els districtes forans — actuin a l'avantguarda del monarquisme. En certs moments de desorientació — que voldríem que mai més tornessin — fins alguns homes que es deien anarquistes anaven de bracet de certs monàrquics de matís hipòcritament lliberal.

Tot fa creure que en els pobles de la muntanya s'intentaran altra vegada alguns malabarismes de la vella política. Cal, doncs, tenir sempre present que els senyors de la U. M. N., amb diferentes denominacions, continuaran actuant amb perfecta unitat.

Del «Partido Cívico Somatenista» ja no se'n parla, però continua tenint la bandera en el balcó del seu local social.

Actuació valenta

La Lliga Regionalista de Tarragona ha organitzat un interessant torneig d'escacs. El joc dels escacs és també, a la seva manera, una lluita; amb la aventatja damunt de les demés lluites, que dificilment serà qualificada de sediciosa.

D'això se'n diu coratge.

Un altre que es prepara

L'immens senyor Gasset per no ésser menys que els vells polítics que tornen a bellugar-se, ha anunciat que faria declaracions. Sembla que per milèssima vegada parlarà dels seus fantastics projectes hidràulics. L'eminen polític creu que ens falta aigua. N'hi ha que diuen que ja ens arriba fins al coll; però cal ésser optimista, per força.

Amb permis de la censura

Algun lector a voltes ens diu: el vostre periòdic guixa poc, vibra amb sordina. Nosaltres que ho sabem fa temps, hem de respondre-li que ja el voldríem veure al nostre lloc, rascant el violí dintre d'una cabina tancada. Està clar que surt quelcom apagat.

Quedem, doncs, que si hi ha sordina no en tenim la culpa nosaltres, sinó les circumstàncies que s'imposen.

L'opinió nacional

L'interès de la gent que llegeix ha arribat en el seu punt àlgid. Les noves del crim de l'exprés d'Andalusia més que llegides podríem dir que han estat devorades; les fotografies dels protagonistes han estat absorvides pels ulls i pel cervell, totes les referències i derivacions del fet han estat triturades com fa el gos amb un os.

L'opinió sembla satisfeta i digereix emb tranquilitat, esperant un altre succés per a fer-lo objecte de la seva voracitat.

A un païdor d'aquesta mena aneu-li amb espàrrecs i aigua fresca. Es creurà que l'ultratjeu.

Refinaments morbosos

Un distingit escriptor madrileny fa alguns mesos que s'esgarrifava de l'inclinació que sentien molts joves d'ara per als plaers de la cocaïna i la morfina i per als espectacles d'artistes invertits. Creiem que Edmond de Bries, si no recordem malament, a Madrid tenia grans èxits interpretant papers femenins. L'al·ludit escriptor preveia el perill d'una morbositat social degut a aquests gustos repugnants. La premsa d'aquests darrers dies, amb veritable zel i minuciositat, ha posat davant dels ulls de tothom algunes figures d'éssers degenerats, que venen a confirmar l'existència d'aquell perill.

Els catalans a América

Ens assabentem amb satisfacció que en les darreres eleccions de l'Argentina, departament de Buenos Aires, ha estat elegit diputat del partit socialista, per una majoria, el català barceloní En Joaquim Coca,

Un altre diputat per Montevideo és N'A. Gamundi Roig, del partit radical, també fill de Catalunya.

Teatre Intim

En la Sala Miria ha tingut lloc la primera sessió del nou cicle de representacions del Teatre Intim que amb tanta fè ha organitzat el nostre primer home de teatre Adrià Gual

Es representà l'obra «Aulularia» de l'autor llatí Plaute, traduïda admirablement per Carles Riba. La interpretació, a càrrec del conegut primer actor Enric Giménez i dels deixebles d'En Gual, fou acurada, revelant un veritable estudi dels personatges de l'època romana.

En la segona sessió es possarà en escena «Silenci», del director del cicle.

Els amateurs del teatre que podríem dir-ne de cambra, no deixaran d'assistir a aquestes selectes representacions.

El company Campalans

Per l'apremi brutal de les exigències de la vida, el company Campalans es veu forçat de deixar temporalment les tasques de redactor en cap de JUSTICIA SOCIAL i d'administrador-delegat a Barcelona.

No cal dir que el nostre company està cada jorn més identificat amb la nostra obra i que seguirà ajudant-nos en la mesura que li permeti la tasca de refer la seva vida de treballador.

Desitjem de tot cor que el nostre amic pugui reintegrar-se ben aviat als llocs que ocupava al costat nostre.

Un mal entès

L'amic Sedó i Borrell ens dedica unes amables paraules des del periòdic nacionalista de Gandesa «El Llamp». Tot està bé menys el suposar-nos capaços d'aquell «ja us ho fareu». Ben al contrari! Servidors de un ideal que sintetitza totes les llibertats humanes, som els destinats a fer la feina quan de la defensa de una llibertat es tracti. No més exigim que quedi clar que nosaltres no ens podem confondre amb els que parlen en nom de un artifici nacional. Volem esborrar fronteres i deixar que la naturalesa parli. Ella ens donarà la feina feta i confirmarà el gran acert de la nostra posició quan conseguirem que tots els pobles lliures de la terra com a germans s'abracin.

Cròniques argentines

LES ELECCIONS

Cartell electoral del Partit Socialista

Moneda i salaris

III

Moneda sana.—O sigui, el canvi a tipus fixe.

La llei burgesa del salari, és pagar als assalariats no el preu íntegre del treball, sinó lo indispensable per a que puguin sostenir-se, reproduir-se i mantenir les futures forces humanes de treball.

Els assalariats lluiten contra el principi burgès, exigint salaris que s'acostin en la mesura possible al valor del seu treball.

Però, fins ara, els assalariats pensen més amb la *quantitat* que amb la *qualitat*. Si per una vaga aconsegueixen un augment de salari, creuen ja haver-ho fet tot, i es troben després que guanyant *més* poden comprar *menys*.

Reben més pessetes, però ¿quin valor reben?

Un obrer no deu mesurar el salari contant les pessetes; deu preguntar-se: què puc comprar amb el salari? Dit amb altres paraules: regular el salari amb el poder adquisitiu de la moneda.

Quan la moneda és depreciada, el salari es redueix proporcionalment a la disminució del seu poder adquisitiu. Un és el salari nominal; altre i molt altre, el salari real.

Mantes vegades la depreciació de la moneda convé a la classe capitalista, doncs entrega papers d'un valor fictici als treballadors a canvi d'un producte de treball valor or, indepreciable. Així hem vist com els capitalistes alemanys han provocat moltes vegades la caiguda del marc; i hem vist als treballadors alemanys guanyar milions de marcs per hores de treball, i morir-se de misèria.

A l'obrer li convé, doncs, més que exigir augments ficticis de salaris, exigir el valor íntegre del seu salari i que el valor nominal del salari no sigui mai inferior al valor real.

Un exemple argentí: el *peso-paper* argentí està depreciat; la depreciació oscil·la entre un 25 i 30 per 100. El *peso-paper* argentí val, segons la llei, 44 centaus de *peso-or* sellat; però, per la depreciació, aquest valor és nominal, i el real és de 30 centaus or. I com que els preus de les mercaderies es regulen a or, s'encareixen un 25 o 30 per 100, d'acord amb la depreciació, al passar al consum i a la conversió de preus a paper. L'encariment de la vida, equival a una reducció proporcional del poder adquisitiu del salari; d'on l'obrer que ahir guanyava 200 $ i segueix guanyant 200 $ un 30 per 100 depreciat demà, ha sofert una disminució de salari igual a 30 per 100; l'aparència és la mateixa, la realitat és tot altra: ja no guanya 200 pesos, en guanya 140.

La moneda sana manté el *Standard* de vida en un plà uniforme. La moneda depreciada, sotmet als assalariats a artificials encariments, a disminucions efectives de salaris (disminucions més perilloses, perque escapen, avui per avui, a la comprensió mitjana de milers de proletaris) i a les eixorques maniobres dels especuladors de tota mena.

Heu's-ací un problema que si interessò molt, als treballadors argentins, és fonamental pels de Catalunya, perquè ja fa temps que la pobra pesseta fa becaines.

Apertura de la caixa de conversió i lliure exportació d'or.

Per a arribar a la moneda sana, el Partit Socialista sosté l'apertura de la caixa de Conversió i la lliure exportació d'or.

A principis del segle va fixar-se el valor del peso-paper en 44 centaus de peso or sellat.

Per sostenir aquest valor va crear-se la Caixa de Conversió, dipòsit nacional d'or i on donaven al públic 44 centaus or per *peso-paper* moneda nacional. Fins a la guerra, el valor del *peso-paper* fou invariable i els obrers cobraven el salari íntegre, lliures d'especulacions i especuladors.

A l'esclatar la guerra, els partits polítics burgesos argentins, tancaren—no obstant la ferma oposició del Partit Socialista—amb pany i clau la Caixa de Conversió i prohibiren la lliure exportació d'or.

I començaren els trasbalsaments pel *peso-paper*, el valor del qual mai se sabia quin era, i no se sap avui encara quin és.

Acabada la guerra, la depreciació del *peso-paper* va fer-se més marcada.

Degradació que no té res que veure amb les condicions internacionals del mercat ni amb la famosa i socorreguda balança de comerç, i que s'explica fàcilment: el valor del paper es mideix pel volum de les transaccions, lo dit d'altra manera: pel valor total del treball.

Durant la guerra, el volum de les transaccions o el valor total del treball argentí augmentà fantàsticament degut a la enorme puja dels preus, i es féu imprescindible llençar al mercat el paper moneda necessari a l'excés de volum de les transaccions.

Però, acabada la guerra, les condicions de preus i mercats han anat normalitzant-se: baixa general de preus, preducció accelerada de certs mercats exportadors paralitzats per la guerra i disminució proporcional del preu total del treball. Conseqüència: la quantitat de paper que responia a l'excés de la guerra, és avui inútil. I ja és sabut que l'excés del medi circulant disminueix en proporció el valor de cada unitat monetària.

Suposem, i perdoneu l'insistència en bé de la claretat, que el treball total de l'Argentina valgués durant la guerra 1.700.0000.000 de *pesos-paper*, i que ara valgui 1.000.000.000 *pesos-paper*. Els 700.000.000 de la guerra, innecessaris avui, si no es cremen, perjudiquen, perquè el valor de 1.000.000.000 deu repartir-se, no entre mil milions, unitat per unitat, sinó entre 1.700.000.000, unitat per quasi dues unitats.

Perquè torni la justa relació entre el medi circulant i les exigències del mercat, és indispensable cremar l'excés de paper, el paper inútil.

Obren la Caixa de Conversió i permeten la lliure exportació d'or, automàticament el paper sobrant deurà pareixe'ns de la circulació i el paper restant recobraria la integritat del seu valor.

Però, la plutocràcia argentina i el govern argentí, que és un govern de classe com qualsevulga europeu, no volen saber-ne res; la depreciació del paper, tan perjudicial a la classe obrera, els hi convé; paguen salaris depreciats i paguen deutes d'abans de la guerra amb *pesos* depreciats.

Preveient i responent a la sistemàtica oposició de la classe capitalista, el Partit Socialista proposà una altra mesura, per a salvar als assalariats de la degradació monetària. I és el

Pagament dels salaris en bitllets convertibles a raó de 44 centaus or peso — o pagament de salaris a or.

Es a dir, que la quantitat de bitllets del salari, variaria d'acord amb les oscil·lacions del cost de la vida.

L'obrer no té més que el salari. Li convé, doncs, per sobre de tot, mantenir íntegre el seu valor.

Si el salari d'un obrer és de 200 *pesos*, que siguin de 200 efectius.

Suposem que el principi fes pràctica normal, és a dir, que l'obrer cobri el salari a tipus or. El *peso-or* argentí val 2.27,27 *pesos-paper*: l'obrer rebria sempre l'equivalent, en *pesos-paper*, de 88.11 *pesos-or*, igual a 200 *pesos-paper* sà. Si durànt el mes, la depreciació del paper fós de 30 per cent, el valor del *peso-or* seria de 2'95 *pesos-paper*, que multiplicats per 88'11 *pesos-or* (tipus fixe del salari a or), donen 259.92, ó 260 en números rodons, de *pesos-paper*. Així l'obrer guanyaria una quantitat oscil·lant de paper, que sempre representaria el valor íntegre del salari.

Fa ja temps, el Partit Socialista proposà als Sindicats una agitació, inclòs una vaga general, per a reivindicar el pagament dels salaris en bitllets convertibles a raó de 44 centaus or per *peso*. No es tractava d'una vaga per demanar un augment de salaris, sinó d'una vaga per a lliurar a la classe treballadora dels especuladors, per posar el seu salari a cobert de les especulacions i dels conseqüents alts i baixos, mantes vegades arbitraris, dels preus dels queviures, vestits, habitació, etc., etc. Però, malhauradament, l'organització obrera estava llavors i segueix estant, en mans de cridaires anarco-sindicalistes, revolucionaris de la «gimnàsia» i de l'acció directa sistemàtica, que volgueren veure en l'iniciativa una «invitació política», quan el motiu econòmic, d'immediat profit pels assalariats, tan íntimament consubstancial lligat a la raó d'ésser dels sindicats, surava evidentissim. Fracassà la intel·ligent i orgànica iniciativa.

I jorn per jorn, els obrers cobren els salaris en papers degradats, lluitant dificultosament contra l'encariment de la vida, que n'és la immediata conseqüència, i paguen en carn pròpia l'inconsciència o la mala voluntat d'un liders «revolucionaris», «antipolítics», «apolítics», que fracten d'esquirols als socialistes, i que ni tan sols han sabut servar la potència dels sindicats, forts a l'endemà de la gran guerra, una calamitat avui.

Retir immediat de les emissions provincials.

El de les emisions provincials és un fenòmen molt argentí. Segons la llei, a la República Argentina no hi ha més que una moneda legal: el *peso-nacional* de 44 centaus or. Però les oligarquies provincials (les provincies argentines, quasi totes, viuen encara en plè segle XIX), burlant-se de la llei, usen i abusen de les emisions de papers provincials, quan les necessitats de la política capdillesca apreten. Llencen a la circulació *pesos-provincials*, de circulació restreta a llur provincia, nominalment de valor igual al *peso-nacional*, però fortament depreciats.

Com sempre, els grans perjudicats són els treballadors, que cobren els salaris en *pesos provincials* que paguen premi a un *peso-nacional* també degradat.

Poc cal dir-vos, la situació econòmica dels proletaris de l'interior argentí. Són grans esclaus dels capdills i de les fortes Companyies de capital estranger, en ell instal·lades.

Sols el Partit Socialista combat per ells. Sols donant-li la força del seu nombre, els treballadors podran lliurar-se de una forma d'explotació tan fortament arrelada en les costums de la classe capitalista: *La disminució permanent del salari, per la depreciació de la moneda.*

Joan Comorera

Buenos Aires, març de 1924.

Converses exemplars

En Pau. — Jo sóc enemic de la política i de la col·laboració burgesa. Crec que el Sindicat tot sol pot complir perfectament la seva missió econòmica.

En Pere. — Admetent que el Sindicat tan sols tingués un objectiu econòmic, crec que tampoc fins avui ha enfocat el problema econòmic de l'obrer en tota la seva amplitud.

En Pau. — Recorda't que l'organització quan ha calgut no li ha mancat disciplina i força per a portar a terme els seus propòsits.

En Pere. — Es que el problema no és sols de força sinó també de comprensió. Fixem-nos en fets concrets. Es signen uns tractats comercials que poden motivar una crisi en la producció i l'obrer resta tranquil. Aquesta crisi pot deixar-lo sense treball, i no obstant l'obrer no protesta, perquè ignora la trascendència d'un problema del qual ell pot ésser la víctima més sacrificada.

En Pau. — Es que us referiu a un problema burgès.

En Pere. — I nostre també. Per molt que odiem al nostre enemic senyor Beranguera, no per això hem de deixar de creure que un problema pot afectar-nos a ell i a nosaltres alhora, de la mateixa manera que quan plou, plou per tothom.

En Pau. — La cosa més justa és que cadascú es resolgui els seus afers.

En Pere. — Es que en aquest cas el problema és un de sol pel patró i pel obrer, encara que els afecti en proporció diferenta. Per damunt de l'obrer i del patró, ballen al sò d'una mateixa música; així com també hi han estats que mediatitzen la vida dels altres i els fan ballar al seu gust amb tot el que hi ha dintre. Cal saber que el burgès no és pas l'infinit, sinó que depèn de l'economia general.

En Pau. — Però què sabem nosaltres de l'economia general.

En Pere. — Aquí anava. Per això el Sindicat, mitjançant homes tècnics, ha d'estudiar tots els problemes econòmics que graviten damunt la vida de l'obrer, amb l'objecte de combatre a tothora els abusos de l'Estat i els abusos del burgès.

En Pau.—I després de tant d'estudi, que en treuria?

En Pere. — Dos aventatges eseencials. Un qne podria traduir-se en una millora immediata de la vida de l'obrer, calculada sempre dintre les possibilitats econòmiques del moment degudament controlades per a evitar les ocultacions del burgès. I després l'altra aventatja fora que amb l'estudi d'aquests problemes l'obrer es capacitaria gradualment, i es posaria en condicions per a fer-se càrrec dels instruments de producció el dia que aquests vagin a parar a les seves mans.

Marius Vidal

Carnet d'un heterodoxe

Amb perdó dels poetes

Un home caminava pel carrer arrossegant el cor, així com fan amb els budells els cavalls esventrats de les curses de braus. I tothom li trepitjava. L'home, sobrehumanament, emmudia. Tant de temps que durava i ningú no se n'adonava de la dolor que inconscientment, infligia a l'home solitari i deambulant.

Però una tarda, una dona jove va veure aquell cor arrossegant-se adolorit, i agafant-lo amb delicada cura, el va besar.

I l'home obrí immensament els ulls que copçaren, embriacs, tota la llum solar. Després, obrí infinitament els braços i amb una veu dolcíssima digué:

—O ara, ara ja puc morir!

La dona jove exclamà, brutalment:

—Era eixint del llit d'amor que podries morir. No abans. I tant que prometies!... Ah, no! No m'aflaré mai més dels sentimentals!

L'amiga professional, en sentir-la, va dir:

—Paraules tot això!—Veies, si encara tens els mateixos diners a la tauleta de nit.

La dona jove, va compendre aleshores, perquè aquell home arrossegava el cor. I com prenyades, dues llàgrimes enormes, lentes, eixiren dels seus ulls.

BRAND

Si ets conscient veuràs clarament el camí del teu deure:
Com a home, has d'ésser socialista.
Com a obrer, sindicalista.

Maig!

Mes de maig! Mes de les flors, dels rossinyols i de les parelles enjogassades...

Mes de les tardes caldes i de les nits serenes; mes en que tot canta i riu...

Mes en que Natura es despulla de tot lo arcàic i ens ofrena la nuesa de la seva virginitat fecunda... Mes en que tot convida a contemplar la bella objectivitat de les coses; mes en que l'esperit amb íntima convivència amb les harmonies de l'Univers, abasta la suprema perfecció.

Oh, esplendent mes de maig! Qui podés abastar el secret màgic de la teva eternal bellesa i podés infondre-la en l'espiritual existència dels homes...

Qui podés arrencar l'esclat prodigiós de la teva essència i podés perfumar les lletjors i rancúnies humanals...

Qui podés convertir l'harmoniosa gamma de sons divinals que exhalen els teus camps i muntanyes, les flors i els ocells, en un acord simfònic de pau i benaurança pels éssers que en la terra porten l'estigma de l'esclavatge...

Qui podés, qui podés...

Joan Forment

Els nostres lectors no han d'oblidar que aquest número de JUSTICIA SOCIAL ha estat revisat per la censura militar

(DE COL·LABORACIÓ)

Educació i Socialisme

III

El socialisme en la més ampla expressió del mot i molt particularment com s'ha orientat a la nostra terra és potser la més bella manifestació.

L'home, a Catalunya, no serà socialista per les quotes que satisfaci, sinó per la seva actuació conscient, serena i responsable. El socialisme, ni aquí ni enlloc, ha d'ésser un simple partit polític, sinó un nucli orientador i executor del sentiment del poble.

La maduresa en sabiduria es llegeix en la sincera i singular despersonalització; per aquest clar i diàfan sentiment de germanor que tot amarant de comprensió al profà, fins l'il·lumina. L'obra orientadora no és pas honorífica ni solemnial, sinó persistent, de serè sacrifici, de pura generositat, de despersonalització; és a dir, de trobar el goig propi en la complaença aliena.

De tot això sembla que té consciència el Socialisme a Catalunya, per això trobem més justament humana la seva denominació.

Si, camarades ardits, abans que la socialització dels interessos s'imposa la socialització dels sentiments. D'aquesta manera no es repetirà el cas terrible que el socialisme no pugui evitar una nova topada de la bestia humana; la guerra.

Tots ho recordem prou, els socialistes triomfaven a França; guanyaven eleccions a Alemanya; pacíficament s'incorporaven de les municipalitats angleses, a Bèlgica seguien l'exemple i a quasi tota la Europa el socialisme era triomfant, mes en el seu triomf de classe no hi seguia la lliberació de l'home. I l'home econòmicament en camí d'emancipar-se, era esclau dels baixos egoismes per absència d'una moralitat dignificada en l'esforç pels altres. I originàriament era, perqué el socialisme resultava una improvització per al poble educat en escoles pretèrites, de punts de mira exclussius, contraris a la natural evolució de la moralitat humana.

Cal, doncs, pensar que a tota organització política se li ha de donar una base pedagògica; i essencialment el socialisme s'ha de proveir d'aquestes ales si vol cumplir la seva missió trascendental.

El problema pedagògic primordial no és l'ensenyament de la gramàtica, de la mecànica, de la física, de la biología ni de la història, com tan erròniament s'havia considerat. Els savis, els artistes i els obrers, que són els tres fonaments de la societat humana, foren homes de passions confoses en el corrent de destrucció i extermini.

El problema pedagògic primordial, repetim, és el de l'integritat de l'home. Un problema de redimir l'home de l'home.

L'idea de fer socialistes és limitada. Cal fer homes oberts, llibres de prejudicis, amb expontani altruisme, amb pietat universal, que no pensin en l'imperi de la classe—que és una immoralitat—sinó en l'imperi de la valor social. D'aquesta manera les normes espontànies del seu criteri, el dinamisme del seu esperit, s'orientaràn sempre més vers les causes de justicia, sens subjecció a res ni a ningú. I la puresa del seu llenguatge mai haurà d'anar avalada per la condicional veritat d'un partit polític, sinó senzillament pel reflexe de les seves coses.

Si el socialisme aconsegueix orientar al poble, no vers una norma variable sinó vers l'infinit, aprenent a estimar les idees avençarà segur, sempre jove.

Un ideal sense joventut és un vestigi. La vida planteja els problemes, la força de la joventut els resol.

La joventut guanyà la guerra, per conseqüent el pervindre del món és de la joventut.

Cada home s'ha de capacitar d'aquesta tràgica i eloqüent veritat i treballar per què mai més per la vilesa de les passions s'hagi de donar el més prometedor de la vida.

Socialistes, serveu vostra joventut! L'home jove—que no prejutja edat—vol, cerca, investiga, treballa, s'adapta i vènç.

Joventut és vibrar en la vida.
Joventut és l'etern present.

El primer problema social és l'home. La seva més imperiosa necessitat, l'educació integral.

Salvador Sarrà Serravinyals

Germanor obrera

Digne i plausible és el crit llençat arreu del nostre poble pel portaveu de la «Unió Socialista de Catalunya» JUSTICIA SOCIAL per a la formació del front únic de treballadors. Jo no sé concebir com existeixen encara companys que restin indiferents a aquest justificat gest, per a l'unificació de totes les forces productores.

Sempre he cregut, que per a obtenir un resultat satisfactori a les ànsies de la reivindicació social, deure és de tots els obrers posar totes les nostres energies i esforços en pro del front únic, car és aquesta la força que germina en tots quants hem de guanyar-nos el nostre pa de cada dia, posant els braços i la intel·ligència per obtenir un sou o jornal; i aquesta és també la força que ha de salvaguardar els nostres drets dintre la societat.

Que en va d'errat el company, que encara creu que sols mitjançant una acció sorollosa i estrident, es pot obtenir la realització dels desigs que tots sentim per a la transformació de la vida actuall No són prou eloqüents, no parlen prou clar encara, els danys soferts per les topades de treballadors contra treballadors, escometent-se com feres? No és prou dolorós, no amarga l'esperit abastament, el el recordar com se sacrificaven aquelles vides joves, víctimes, la majoria, de l'odi, de l'enveja, de l'exaltació passional, i de la ignorància? Quants pares, germans i fills no ploren encara els resultats d'aquestes ferotges escenes! Sabrem ésser dignes en l'avenir de nostre condició d'homes lliures?

Jo estic convençut que quan no existeixin aquests prejudidis, quan sabrem prescindir de certs errors, llavors formarem, llurs veritables conglomerats entre tots els productors de la vida. La indústria, el comerç, l'agricultura, les arts i les ciències totes, enfortiràn així l'esforç de la nostra obra de renovació social.

Respectant sempre les idees dels companys, crec que abans que tot l'obrer ha d'impregnar el seu esperit, d'una veritable pedagogia social, si ès que vol ocupar en la societat el lloc que amb justicia l'hi correspón. La pedagogia social, és la única mare que amorosívola agermanarà amb humana solidaritat, llibertat i justicia a tots els pobladors de la terra.

Freturós de l'adveniment dels nostres somnis diria als impacients que tinguin presents sempre les paraules del profunde pensador ácrata Josep López Montenegro: «La revolució ha d'obrar a la manera de l'organisme, verificant-se primer amb el cap, que amb els braços».

Tomás Nadal

Als suscriptors de fora

El manteniment d'un periòdic com el nostre comporta un sacrifici constant. L'anormalitat actual fa més dura encara la vida de JUSTICIA SOCIAL.

Preguem a tots, vivament, vulguin ajudar a l'èxit de la nostra obra remesant-nos l'import de les suscripcions que s'ens deuen.

L'Estat rus, segons Lenin (1)

II

A Rússia, com a altres països, la gran guerra «va accentuar la ruïna del país i afeblí, en primer terme, al proletariat».

Males collites, minves en els transports i indústries, malalties de bestiar, escassetat de forratges pels remats: tot hi contribuí a aquella decadència.

A l'any 1921 veu Lenin la *urgència de mesuresim mediates, decissives per a millorar la situació del pagès i desenrotllar ses forces productores,* perquè per a millorar la situació dels altres obrers fa falta abans de tot menjar i el menjar surt de la terra.

No hi fa res que sigui un petit burgès l'home del camp. «El proletariat com a classe directora i dominant té el deure de saber governar; i l'art de governar exigeix que es resolguin primer les qüestions mès immediates i actuals. «I la cosa mès immediata que existeix avui—dèia Hitch en 1921—és aixecar la potència productora del conreu. Es aquest l'únic mitjà d'obtenir a la vegada una millora en les condicions de l'obrer i una consolidació de l'aliança entre obrers i pagesos.» ...«No acceptar aquest mitjà equival a posar els interessos de corporació sobre els interessos de classe.»

L'obrer de Rússia, segons el gran revolucionari, «està molt endarrera del més atrassat dels estats occidentals, per l'organització del seu capitalisme d'Estat, per la seva cultura i pel seu grau de preparació material i industrial» ...«d'aquesta situació surt la necessitat d'un compromis o «rescat» que els obrers deuen oferir als capitalistes més cultes, més intelligents, més capaços d'organització i disposats a servir al poder dels Soviets.»

Es veu clara la necessitat, en que s'han trobat els russos, de la unió entre els intel·lectuals i els obrers. Es evident la necessitat de cultura del treballador. L'obrer no ha de tèmer a l'intel·lectual que mira al treballador manual com un germà. Tots els intel·lectuals han d'apropar-se a l'obrer i suministrar-li l'entusiasme per la cultura mateixa i assenyalar sa concepció de la vida. L'obrer culte esdevé intel·lectual. Grans homes d'Estat han tingut aquesta formació. Els obrers que senten la missió redemptora de l'humanitat han de preparar-se per a formar una avantguarda i per això precisa un amor constant a l'estudi. Si no s'aprofiten totes les ocasions possibles, el nostre poble seguirà desenrotllant-se lentament i si arriba una revolució es trobarà en un nivell inferior, com el rus, segons confessà el seu director.

Rússia ha millorat econòmicament les de llavors, però fent l'Estat concessions de diferent ordre.

L'estímul del pagés s'ha lograt amb el lliure comerç a canvi d'un impost sobre els fruits i altres especies, deixant córrer les petites requises i certes prohibicions de venda que no tenien cap efecte, car tothom sap que les especulacions prohibides se verificaven en el tren, pels carrer i per tot arreu. Es clar que aquesta mesura és transitòria i es pensa arribar novament en regular tota la circulació i a prohibir tota especulació, però per a arribar a aquesta fase pressuposen els director russos un estat de riquesa que satisfaci les necessitats dels treballadors. Quan s'aconseguirà? Es difícil predir-ho.

L'altra manera d'excitar al capitalisme, però condicionat, per a que s'atansi al capitalisme d'Estat són les concessions. L'Estat avui no disposa de productes manufacturats per la gran indústria nacionalitzada, en quantitat suficient per a establir el canvi del blat i altres fruits i matèries primes que pot entregar l'agricultor.

Aquestes concessions a empreses particulars condicionades degudament, encara que costin cares a l'Estat, és per ara un mal menor inevitable, que l'Estat Soviètic pensa anar disminuint a mesura que vagi desenrotllant l'electrificació i que conti amb un estol de tècnics a sòn servei.

»La cooperació d'agricultors és també una especie de capitalisme d'Estat, encara que més embolicat, però aixís i tot permet una investigació e intervenció més fácil que el comerç particular.

«La cooperació afavoreix l'associació i organització d'una gran part del poble i aixi se'l prepara per al trànsit del capitalisme d'Estat al socialisme.

D'aquesta manera poden compendre els nostres obrers com la realitat ha ensenyat a Russia la necessitat de l'entrenament en l'associació per encaminar-se vers el socialisme i al comunisme?

C. Rofes

(1) Vegi's el número de 5 d'abril.

Fulles d'un Kempis anarquista

Fill, sigues fanàtic, fanàtic i res més que fanàtic.

Aferra't a la idea i als principis, com el nàufreg s'aferra a l'aspror de les roques nues.

L'Acràcia és un article de fe que no admet ni polèmiques ni dubtes.

Sàpigues deixar el teu cervell tranquil. El pensar massa porta l'esperit a confusions i dubtes. L'ortodòxia anarquista exigeix avui el sacrifici del teu sentit comú i del lliure examen de les idees dels altres.

Hi ha un Credo *i tu deus adoptar-lo. Allò que no és d'aquest* credo *no és ortodoxe. Allò que na és ortodoxe és pecaminós. Anatema.*

L'Església Acràta ha creat un Index *amb els noms de les obres i dels autors que no deu, no pot, no té dret a llegir aquell qui combrega amb els seus ensenyaments que són la fórmula infal·lible i indiscutible de la felicitat universal.*

Els confusionismes, les turbulències espirituals, els dubtes perillosos menacen al qui té un afany desmesurat de llegir. L'anarquista coneix el camí de la perfecció i deu seguir-lo sempre allunyant-se de tot el que vulgui fer-li canviar de ruta. Sigues creient, simple i sumís : sols així aconseguiràs ésser i romandre deixeble predil·lecte d'Acràcia.

* * *

Un home a Blanes escriu, en castellà, aquestes paraules : «Soy amante de leer todo cuanto sea exposición de ideas, aun siendo contrarias a las que yo sustento, pero no estoy dispuesto a malgastar el tiempo en enterarme de las sandeces y fantochadas que estampais en nuestro semanario». *Les «sandeces y fantochadas», les heretgies que l'home de Blanes no perd el temps en llegir, les escriuen en Lenin, Trotzki, Acevedo, Amador, Andreu Nin, David Rey, Radek, Maurin, Losovsky, Gorky, Alaiz...*

Benaventurat l'home de Blanes. Ell nasqué anarquista i serà anarquista sempre, car la seva testa és una caixa tancada que no admet res d'heterodoxe.

* * *

En mig d'una multitud silenciosa i recollida hom veu la fotografia de l'artista condemnat. Un obrer, per curiositat malsana o per afany pecaminós de saber, allarga vint cèntims al venedor. Entorn d'ell, s'alcen veus horroritzades : «Es comunista això! Es comunista!» L'home dubta. L'home cau. Ha comprat el fullet. Dotzenes d'ulls miren al perjur i l'amenacen amb les flames de l'auto de fè.

* * *

Ditxosos aquells que saben allunyar la temptació de l'esperit del Benaventurats els homes d'un sol llibre i d'un sol diari. Ells tenen la fe. Ells no dubten, Ells no pensen. El llibre pensa per ells.

X. X.

El plé de Sabadell

Ens veiem en la impossibilitat de comentar aquesta setmana, com convindria, l'Assemblea de Sindicats Unics de Catalunya celebrada a Sabadell el diumenge passat.

Ho farem en el nostre número pròxim.

Aquest número ha passat per la censura.

Noves i documents

RUSSIA.—**La condemna dels professors de Kieff.**

El dia 9 d'abril va fer-se pública la sentència recaiguda en el procés seguit per alta traició contra 18 intel·lectuals ucranians. Quatre, tres homes i una dona, són condemnats a mort. Aquests són Txebakoff (antic fiscal de l'Audiència de Kieff), Iakovieff i Ienidevsley i Mme. Vinogradova. El professor Nicolai Visilenko, el seu germà Constantin Vasilenko, Txetgansky, Tolpyga i el professor Smirnoff, són condempnats a deu anys de presó. Anna Kapotsinsky és condempnada a set anys de presó i cinc d'altres—entre ells, dues dones—a cinc anys.

Aquest procés va iniciar-se en juliol de l'any passat en virtut d'una delació feta per un tal Onisxenko-Pavluk. Prop de 600 persones foren empresonades i alliberades després, llevat de les 18 que varen comparèixer davant dels tribunals en 20 de març darrer.

El professor Vasilenko és vice-president de l'Acadèmia de Ciències de Kieff i un historiador eminent. El seu germà Constantin era un social-demòcrata de gran renom, director del periòdic *Kievskaia Myrl*, suprimit pels Soviets. Entre les condemnades hi ha la noia Anna Overuxeva, estudianta a la Universitat de Kieff, a la qual el mateix orgue dels Soviets, *Isvestia*, califica d'«heroïna».

Les acusacions s'han formulat a base de sostenir una organització denominada «Centre d'Acció» per a la propaganda d'idees contràrtes al règim de dictadura, i difusió de noticies denigrants pels Soviets. També han estat acusats d'haver sustret documents militars i haver-los facilitat a Polònia. Tots s'han confessat culpables dels primers càrrecs sostenint que llurs opinions eren favorables a un règim de democràcia, de sufragi universal, de llibertat política i econòmica i de respecte per les idees de tots. Han declarat que sostenien comunicació amb els russos exiliats i que es valien de una nena de curta edat, la qual, amb perill de la seva vida, passava la correspondència per la frontera. Han negat en canvi la sustracció de documents militars, demostrant que llur organització perseguia fins de propaganda pacífica i de simple difusió d'idees.

No creiem pas en l'ignocència absoluta dels intel·lectuals ukranians i fins suposem que són culpables, en part, de la difamació del règim soviètic a l'estranger. Però si una condempna mereixien no era pas la recaiguda en el judici de Kieff. Ens fa tristesa haver de dir que la dictadura de Rússia ha copiat massa al peu de la lletra els procediments de violència de les dictadures burgeses. Cap fi, per elevat que sigui, justifica aquests mitjans.

AUSTRALIA.—**Altra victoria socialista.**

Les eleccions celebrades a l'Austràlia del Sur el dia 9 d'abril han donat la victòria als socialistes contra tots els altres partits confabulats. El govern lliberal presidit per Mitchell no sols ha perdut nou llocs, sinó que entre aquests s'hi compten els membres més eminents del partit, com per exemple Sir Richard Butler que feia 33 anys que era diputat. Els laboristes compten amb una majoria de set diputats en la nova Cambra la qual es composa de 50 membres.

Amb motiu d'aquesta victòria, s'ha constituit un Govern socialista presidit per J. Gunn, el qual desempenya també les carteres de Tresoreria, Irrigació i Repatriació. Els altres departaments ministerials han estat repartits així: W. J. Denny, Procurador general i ministre de Construccions; Jelly, Secretari general i ministre de Higiene i de Ferrocarrils; T. Butterfield, ministre de Terres públiques i d'Agricultura; L. L. Hill, ministre de Educació, de Indústria i Treballs públics; Kirepatrick, ministre de Mines, Marina i Immigració, i J. McJnnes, Orador del Govern en la Cambra. *(Speaker).*

Amb l'Austràlia del Sur, són ja tres els Estats d'Austràlia que tenen majoria de representants i governs socialistes: Austràlia de l'Oest, Austràlia del Sur i Tasmània.

GRECIA.—**La nova República.**

El plebiscit popular per a determinar el règim de governació del país, va donar 758.842 vots a favor de la república i 325.322 a favor de la monarquia. El plebiscit va tenir lloc el dia 16 d'abril, prenent-hi part la gran majoria dels ciutadans sense que es registrés cap incident. Els mateixos monàrquics reconeixen que tothom ha tingut dret a votar lliurement i que el resultat del referèndum és la veritat indiscutible. El diari reialista *Politea* del dia 15, confessa la seva derrota i es resigna amb el resultat per ésser *la veritable opinió del país.*

Tenim, doncs, la República instituïda definitivament a Grècia. L'almirall Konduriotis assumeix el càrrec de Governador general mentre s'aprova la nova constitució i s'elegeix un President. S'ha proclamat l'estat de guerra amb l'obgecte d'acabar amb el bandolerisme endèmic i s'ha promulgat un decret prohibint per un periode de deu anys tot atac al nou règim,

DINAMARCA.—**Govern socialista.**

Com a resultat de les darreres eleccions legislatives el líder socialista Stauning fou cridad a formar govern, havent constituit el ministeri amb les següent persones: Stauning, President i ministre de Comerç i Navegació; Comte de Moltke, ministre d'Afers estrangers; Rasmussen, Defensa nacional; Hange, Interior; Dahl, Cultes; Tritsskotte, Treballs públics; Nina Bang, Instrucció pública; Bramsnaes, Finances; Steincke, Justícia, i Bording, Agricultura.

Nina Bang, és una escriptora eminent, experta en matèria d'educació i d'idees socialistes.

El vots dels socialistes que en 1920 sumaren 389.653, en les darreres eleccions assoliren la xifra de 469.845. Els lliberals, en canvi, han baixat de 411.661 en 1920, a 362.367 en les darreres eleccions.

ESTATS UNITS.—**Noves victòries socialistes.**

La ciutat de Milwankee, la més important de l'Estat de Wisconsis, gaudeix des de l'any 1920 d'una administració socialista. El batlle, Daniel W. Hoan acaba d'ésser reelegit, amb una votació de 74.418 sufragis, contra 57.495 del candidat burgès, Mr. Rose. En 1920, Hoan, va tenir 40.530 vots, ço que suposa un augment de 33.888 en aquesta elecció. Amb ell han triomfat onze socialistes elegits regidors *(aldermen)*, amb el qual es demostra l'excel·lent gestió dels companys nostres en aquella gran ciutat del llac Michigau. La majoria dels habitants de Milwankee són d'origen alemany i antics militants del socialisme internacional.

TURQUIA.—**Les zones prohibides.**

El Vekil de l'Interior, Ferid Bey, ha negat l'existència de cap progecte establint una certa zona prohibida pels armenis i altra pels grecs per tal d'impossibilitar la reconstitució d'aqueixes famílies ètniques dintre el territori de la República de Turquia. El mateix Ferid Bey, que el Primer ministre Ismet Patxa, s'avergonyeixen avui d'aquest monstruós progecte i neguen la seva existència perque les veus democràtiques i humanissimes de la jove República s'han aixecat dintre el propi Parlament d'Angora, contra la vilesa que havien concebut.

Benhaja la gran República que aspira a ésser un model de democràcia oriental i que tants èxits ha assolit en la seva tan breu com aprofitada vida!

Correspondència de Redacció

J. F., G., *Lleida.* —El vostre article agraït, hà estat suprimit per la censura.

(Queden lletres per a contestar)

Per a ajudar a JUSTICIA SOCIAL

1.ª llista de quantitats rebudes

Ciutat. — M. V., 25 ptes.—J. F., 25 ptes.—J. L., 25 ptes.—J. C., 5 ptes. J. M.ª T., 10 ptes.—J. F., 5 ptes.—J. R. i T., 2 ptes.—J. M.ª P. i S., 10 ptes.—A. V., 4 ptes.—J. A., 5 ptes.—J. P. i E., 2 ptes.—J. R. i S., 2 ptes.—R. O. R., 3 ptes.—R. C., 20 ptes.—M. V. G., 10 ptes.

Vilasar. — E. S., 10 ptes.

Tiana. — C. R., 1 ptes.

Hostalrich. — Ll. C., 2 ptes.

Total, 158 ptes.

A tots el nostre agraïment.

Què fas pel millorament de la nostra societat? Com contribueixes al manteniment de la premsa socialista i obrerista?

COOPERATIVA DE CONSUM
DEL
C. A. de D. del C. i de la I.
Entitat Obrera
QUEVIURES de totes classes
CAMISERIA
PERFUMERIA
PANYERIA
Repartiment a domicili
Per a tots els socis del Centre

Primeres Nocions d'Economia Política
CHARLES GIDE
Versió castellana de *J. Cardó*
Preu: 1'50 Ptes.

Avant-projecte d'una Llei de Cooperatives
J. SALAS ANTÓN
Preu: 0'15 Ptes.
Publicacions de Propaganda de *Acció Cooperatista*
Encàrrecs: Aurora, 11 bis.

Obrers del camp!
Llegiu i propagueu
"LA TERRA"
SETMANARI POPULAR
PORTAVEU DE LA «UNIÓ DE RABASAIRES DE CATALUNYA»
Es publica cada dissabte. 15 Cts.
Redacció i Administració: Carders, 12, 1.er
BARCELONA

"ACCIÓ COOPERATISTA"
Portaveu de la Federació de Cooperatives de Catalunya
Articles doctrinals sobre cooperació: El moviment cooperatiu a Catalunya i a Espanya: Problemes socials relacionats amb la cooperació.
APAREIX CADA QUINZENA
Suscripció anyal: 4 ptes.
Redacció i Administració:
Aurora, 11 bis. - Ciutat

Imp. BIBLIOTHEKA. -Reus

Fulletons de JUSTICIA SOCIAL
10 Maig 1924

CONTISTES ESTRANGERS

La minyona de servei

per FERENCZ MOLNÁR

Ens complavem en donar a conèixer als nostres lectors un bell conte de l'escriptor hongarès Ferencz Molnàr. Aquest és un nom desconegut a Catalunya, però no a Itàlia, ni a Alemanya, ni a França, on s'han traduït algunes de les seves obres. A Itàlia és gairebé tan conegut com al seu país, sobretot després de l'èxit assolit, a Roma i a Milà, per la seva obra teatral *Lilioni*. Definitivament, Molnàr és un romàntic ple de sentiment, que viu amb tormentosa intensitat la vida dels nostres temps, cercant en les banals angoixes els límits dels senzills esdeveniments; a això cal afegir-hi la seva fantasia àgil i vigorosa i el seu concepte original de la poesia. Hom trobarà natural el triomf que les seves obres dramàtiques han assolit arreu. Ferencz Molnàr nasqué en 1878.

(CARTA A UNA AMIGA)

Belvolguda Pepeta :

Per a tu és cosa fàcil, però m'estic preparant per als exàmens i treballant per als altres, i això és esgarrifós, és espantós, no em deixa tranquila, ja t'ho pots pensar, per bé que per tu, això dels exàmens sigui cosa planera i fàcil i de la que ja te'n deus riure una mica, per tal que els vas fer l'any passat, i saps, aquest darrer any és el més espantós de tots, i més per mi, que no tinc el cap a la classe i després he d'escoltar el que diuen els uns i els altres : «no serem severs en les proves», però per això ens hem de preparar de la mateixa manera, especialment la que desitji tenir més punts, perquè, saps, fins responen les que tenen punts baixos, i, després, responen també les que fan venir els pares a veure els exàmens, i tot això ho trobo una tabolleria, perquè durant tot l'any no s'estudia gens i pels exàmens una s'empassa de memòria una pàgina que després s'engega, i no és l'alumna la que té la por, sinó la professora i els pares que no es fixen pas en si la física és ben apresa i quina és la diferència entre els lentes convexes i els còncaus en la refracció de la llum, perquè, per exemple, qué n'ha de saber d'això la meva mare, que coneix tan sols dues menes d'ulleres, ço és, que hi ha lentes que serveixen per als presbíters i lentes que serveixen per als miops, i de la refracció de la llum no en sap altra cosa sinó que els uns són lentes fluixos i els altres forts, mentre no està mica atenta al essencial de la física en els exàmens, però en canvi es fixa en els brodats dels vestits, i no en els meus, que ja els sap, però sí en el de les altres noies, i com s'acostuma en aitals ocasions, sol comentar si ha retornat la moda de les mànegues curtes o bé la de les mànegues llargues, i, per consegüent, tant se li en dóna del què responguin en els exàmens les noies, el pares de les quals són allí, perquè tot es redueix a que una noia s'aixeca a respondre i aleshores els pares enraonen en veu baixa i mormolen, o bé diuen : «Oh, que és xamosa!», o bé diuen : «Oh, que és lletja!», o bé diuen : «Pobre noia!», o bé diuen : «Que és presumida aquesta noieta!», o bé diuen tantes altres coses que no compten aquí, ans el contrari, encara que me'n recordi, i no compta res de tot el que t'he dit, perquè ço que et vull verament escriure és tota altra cosa, car es tracta de la nostra minyona de servei i del meu germà Eugeni, que, com saps, estudia per advocat i aquest any acaba el primer any d'universitat, la minyona probablement la coneixes, és la Lilí, que fa mig any que va entrar a casa, però quan va venir era encara molt babau i vestia senzillament, però d'aleshores ençà la mamà s'afanya tant amb ella que finalment n'ha après i ara vesteix més bé, àdhuc és esdevinguda una noia verament elegant, ço que fa que una no es doni vergonya de fer-se acompanyar al col·legi per ella, o al camp del *tennis*, o al conservatori, o onsevulla, perquè m'acompanya per tot arreu i també em ve a esperar, és una minyona que val i ja no ens en riem perquè ara fins sap anunciar les visites dels jueus, mentre que al començament feia rebentar de riure quan n'anunciava algun de nom alemany, però creu-me, ara és verament elegant i parla bé, i no va tan senzilla, ço que era que una s'avergonyís d'anar amb ella pel carrer, però el més bo és que sempre mirava i mirava el meu germà Eugeni, d'això, naturalment, no se'n eren adonats ni el papà ni la mamà, i en dinar, quan sèiem tots quatre a la taula, la mamà, el papà, l'Eugeni i jo, aleshores d'això me'n adonava jo sola, i et confesso, Pepeta, àngel meu, que vaig ploriquejar tota una tarda, quan vaig adonar-me'n per primera volta, car mentre portava, anant i venint, els plats, i es feia gran gatzara perquè teníem hostes, i ells crèien que ningú no podia adonarse'n, Lilí portava els plats de manera que amb la mà acaronava els cabells rossos del meu germà i l'Eugeni inclinava la testa un xic enrera per a mostrar d'aquesta faisó a Lilí que ell sabia que no havia estat sense voler, i aleshores, mentre Lilí anava i venia amb els plats, vingué sobtadament per l'altra banda enfront d'Eugeni, aleshores es somrigueren mutuament i jo deixí la forquilla perquè vaig tenir la mateixa sensació que es té quan un s'espanta, com si talment un nus m'hagués pujat paidor amunt fins a la gola i m'hagués apretat la nou del coll, que ni un troç de carn tenia a la gorja, una estona després no tingué més gana i sortosament no sé pas com fou, que vaig acabar de dinar sense plorar, però després me'n vaig anar a la meva cambra, em vaig tirar a terra i plorí en un recó on Lilí havia recollit les escombraries, de primer antuvi vaig pensar en dir-ho, per venjança, a la mamà, que la xicota havia fet neteja d'aquella, però després el cor se m'amarà d'amargor i plorí en aquell reconet sense moure'm i sense dir res, perquè pensava : és una pobre noia, que es veu obligada a treballar i que no té cap culpa si el seu amor l'atrau tan amunt, a una alçària que separa com un abim la seva posició social de la d'Eugeni, que pertany a un grau superior, si bé jo no sigui vanidosa i sàpiga que nosaltres som de la clase mitja, com a família d'advocat, encara que per dir la veritat, cal pendre's-ho com ve, socialisme aquí, democràcia allà, perquè qui és una senzilla i honesta minyona de servei no pot, per més bona voluntat que tingui, no pot alçar els ulls vers un estudiant de lleis, que no pot aixecar-la fins a ell, d'una banda perquè la diferència ronda a l'entorn d'ells com un abim, i com un buid invencible, i d'altra banda, perquè el papà no sap que ell, com a advocat, és classe

(Acabarà)